

Majandus- ja infotehnoloogiaministri käskkirja „Eesti turismivaldkonna elavdamiseks ja taaskäivitamiseks toetuse andmine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Käskkiri kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel. Käskkiri on kooskõlas sama seaduse § 4 lõike 3 alusel kinnitatud meetmete nimekirjaga. Käskkirjaga kehtestatakse toetuse andmise tingimused Eesti turismivaldkonna teadmiste ja oskuste arendamiseks (edaspidi *toetusskeem*).

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) raames läbi viidud põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et käskkirjaga hõlmatud sekkumine põhjustaks olulist kahju keskkonnamärgidele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks.

Käskkirjaga hõlmatud tegevuste elluviimisel lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumitest ja -metoodikast, mida kohaldatakse kõikidele 2021–2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele. Toetatavad tegevused on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24.06.2021 määruse nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid ning keeleteoimetuse tegid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtlus- ja tarbijakaitse osakonna turisminõunik Ede Teinbas (e-post: ede.teinbas@mkm.ee, telefon 715 3407) ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (edaspidi EIS) turismiosakonna nõunik Maris Eenmaa (e-post: maris.eenmaa@eas.ee, telefon 507 9774). Eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee, telefon 639 7652) ja õiguslikke ettepanekuid tegi eelnõule strateegilise planeerimise osakonna välisvahendite õiguse nõunik Cyrsten Rohumaa (e-post: cyrsten.rohumaa@mkm.ee, telefon 631 3609).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Punkt 1. Reguleerimisala

Käskkiri on seotud rakenduskava poliitikaeesmärgiga 1 “Nutikam Eesti” ning sellega reguleeritakse erieesmärgi 3 „VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning väikese ja VKEdes töökohtade loomine, muuhulgas tootlike investeeringute kaudu“ meetme 21.1.3.1 “Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine” sekkumise 21.1.3.16 “Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine” toetuse andmise ja kasutamise tingimusi ja korda.

Rakenduskavas on toodud välja vajadus kasvatada VKE-de tootlikkust loomemajanduses ja turismis, tõsta VKE-de konkurentsivõimet ja tootlikkust, arvestades piirkondlike erinevustega.

Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 (edaspidi *ühissätete määrus*) artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid, aitavad kaasa Riigikogu poolt 12. mail 2021 vastu võetud „Riigi pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „*Eesti 2035*“) aluspõhimõtete hoidmisele ning sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele. Aluspõhimõtete hoidmist ja sihi saavutamist soolist võrdõiguslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust, tasakaalustatud regionaalset arengut, keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel hinnatakse „Eesti 2035“ tegevuskava näitajatega "Soolise võrdõiguslikkuse indeks", "Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik", "Ligipääsetavuse näitaja", „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest“ ja „Tööjõu tootlikkus osakaaluna Euroopa Liidu keskmisest“. Toetatavate tegevustega panustatakse nimetatud näitajate täitmisel kaudselt.

Ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalsetest põhimõtetest lähtuvalt peavad toetatavad tegevused olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega. Vastav analüüs on seletuskirjale lisatud (lisa 2).

Toetus panustab tulemusvaldkonna „Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus“ ettevõtluskeskkonna programmi meetmesse nr 1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“. Toetus panustab programmi tegevusse 1.2 „Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine“ ja selle tulemuslikkust hinnatakse mõõdikuga „Turismiteenuste eksport“. Toetatav tegevus aitab kaasa Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 ja Eesti turismistrateegia 2022–2025 eesmärkide täitmisele. Sekkumise tegevused aitavad kaasa Eesti majanduse tugevuse ja rahvusvahelise konkurentsivõime kasvule, pakkudes ettevõtetele ja turismisihtkohtadele uusi arenguvõimalusi, tõstes turismisektori uuendusmeelsust ja teadmispõhisust, toetades uute tehnoloogiate ja ärimudelite kasutuselevõttu, koostööd teadus-arendustegevuse valdkonnaga ja innovatsiooni.

Toetuse oluline komponent on turismimajanduse kestlikkuse ja vastutustundlikkuse arendamine, paindliku ja uuendusmeelse turismiettevõtluse toetamine, mis on vastutustundlik nii looduse, kogukondade kui sektori töötajate suhtes.

Toetus aitab kaasa kohalikele ressurssidele, nt loodus, kultuuriväärtused, külalislahkus, lisandväärtuse andmisele, kus arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega. Sekkumine ei kahjusta oluliselt keskkonnanäesmärkide saavutamist, kuna toetab ka kestlikkust ja rohepööret. Seega täiendavaid leevendusmeetmeid ei ole vaja kehtestada.

Punkt 2. Toetuse andmise eesmärk

Toetuse tegevused lähtuvad riigiaruande lisa D, Euroopa poolaasta riigipõhistel soovitud, Eesti teadus- ja arendustegevuse (TA) ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelisel hindamisest ning ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamisest. Toetatav tegevus keskendub ettevõtluse edendamisele turismiettevõtete ja nende partnerite teadmismahukuse kasvatamisele, suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomisele ja turismiteenuste ekspordi kasvatamisele.

Eesti turismisektori VKEdes on puudu uuendusmeelsust ja teadmistepõhisust ning see takistab lisandväärtuse kasvu. Turismisektori ettevõtjad jäävad digiteenuste kasutamisel ja rakendamisel maha teistest sektoritest. VKEdel puuduvad teadmised digitaliseerimise juhtimise kohta ja nende digipädevus on madal. VKEde tootlikkus ja positsioon ülemaailmsetes väärtusahelates, sh loomemajanduses ja turismis, on madal. Eesti turismisektori VKEde seas on probleemiks ka vähene ekspordisuutlikkus. Enamikul neist on piiratud ressursid ekspordi strateegiliseks arendamiseks ja uutele turgudele sisenemiseks. Oluline on pakkuda strateegilist ja ennetavat tuge rahvusvahelistele turgudele sisenevatele ettevõtetele.

Vaja on pakkuda VKEdele ja nende koostööpartneritele uusi teadmisi ja oskusi, kuid arendada ka turismi ökosüsteemi, mis soodustab paindlikku ettevõtlust ning pakub asjakohaseid ja kättesaadavaid teenuseid. Tegeleda tuleb uute töömeetodite ja tehnoloogiate kasutuselevõttuga ja, pidades eelkõige silmas kolmikpööret. Tegeleda tuleb ka turismisektori VKEde konkurentsivõime ja tootlikkuse piirkondlike erinevustega väljaspool arenenumat pealinnapiirkonda. Kavandatud teenused annavad VKEdele ja nende koostööpartneritele konkurentsivõimelised pädevused.

Toetuse andmisel lähtutakse „Eesti turismistrateegiast 2022–2025”, mille eesmärk on kasvatada Eesti turismisektori, millest 98 % on VKEd, elujõulisust ja kohanemisvõimet.

Tegevusi viiakse ellu kolmes prioriteetses valdkonnas:

- 1) toote- ja sihtkohaarendus: Eesti turismiettevõtetes on kasutusele võetud tehnoloogiline innovatsioon, uued juhtimispraktikad ja uued ärimudelid, turismiettevõtete tööprotsessid on automatiseeritud. Turismisektor arvestab ringmajanduse põhimõtetega, on vastutustundlik, kestlik ja roheline ning pakub külastajale vaheldusrikast ja ehedat reisielamust kõikidel aastaaegadel. Ettevõtjad ja sihtkohad arvestavad ringmajanduse, elurikkuse ja kliimaeesmärkidega. Tegevuste elluviija on GSTC (Global Sustainable Tourism Council) poolt akrediteeritud kestlikku turismi arendava organisatsiooni Green Destinations (GD) ametlik partner;
- 2) nõudluse suurendamine: Eesti turismiettevõtjate käive ja turismiteenuste eksport on kasvanud;
- 3) külastajateekonna arendamine: Eesti on hästi ühendatud peamiste sihtturgudega ning turismiettevõtjate pakutavad turismitooted ja -teenused on digitaliseeritud, ja kõigile mugavalt ligipääsetavad kõikides Eesti piirkondades.

Punkt 3. Toetatavad tegevused

Reisipiirangute ja nõudluse suure languse tõttu vähenes Maailma Turismiorganisatsiooni (UNWTO) baromeetri andmetel rahvusvaheline turism 2020. aastal võrreldes 2019. aastaga maailmas keskmiselt 73%, Eestis langesid välituristide ööbimised ligi 70%. Viimati oli väliturismi maht Eestis nii madal aastatel 1999 ja 2000, kui Eesti polnud veel liitunud Euroopa Liiduga ning oli reisisihtkohana avastamata maa nii Euroopas kui ka kaugemal. Turism (toitlustus, majutus ja reisikorraldus) moodustab ca 5% majandusest, 25 000 töötajat ehk ca 5% ettevõtetes hõivatutest, 4000 ettevõtet ehk 4% kõigist Eesti ettevõtetest.

Maailma kontekstis on Eesti tuntus nii üldiselt kui ka reisisihtkohana täna madal. Eesti on kaugemates Lääne- ja Lõuna-Euroopa riikides, mille elanikud teevad valdava osa Euroopa riikidesse tehtavatest välisreisidest, reisisihina väga vähe tuntud. Kaugemates riikides Eestisse

reisimist pakkuvate reisikorraldajate tagasiside põhjal saab väita, et Eestisse reise müümist suuremas mahus takistab elanikkonna madal teadlikkus Eestist kui reisisihist. Seega järjekindel panustamine riigi üldise tuntuse ja maine parendamiseks läbi turundustegevuste on vajalik. 98 % Eesti turismiettevõtjatest on VKE-d ja ka neid koondavad piirkondlikud ja valdkondlikud ühendused on väikesed ja välisturgudel vähese võimekusega. Turismiturunduse nähtavuse tagamiseks on olulised turismiettevõtjate ja -sihtkohtade info ja ressurside koondamine ning ühisturunduse abil suurema nähtavuse ja seeläbi ka ekspordivõimekuse tagamine.

Turisminõudluse taastumine kriisieelsele tasemele võtab McKinsey prognooside järgi aega neli kuni seitse aastat. Samas on turismisektor Eestile oluline majandusvaldkond, mille osakaal sisemajanduse kogutoodangust oli kriisi eel ligi 8%. Turismil on suur majanduslik mõju ka teistele sektoritele, see kujundab Eesti kuvandit välismaal ja aitab hoida transpordiühendusi teiste riikidega, tasakaalustab regionaalset arengut ja pakub töökohti, mis on paljudele esimeseks võimaluseks tööturul alustada.

Toetus jaguneb kolme põhilise tegevuse vahel.

Punkt 3.1.1 sätestab tegevusena uuenduslike **turismiettevõtjate, -toodete ja -sihtkohtade arendamise tegevused**. Tegevused on suunatud Eesti turismile kõige iseloomulikumatel põhiteemadel, milleks on kultuuri-, toidu-, loodus- ja äriturism, koostöövõrgustike ja turismitoodete arendamisele. Lisaks on planeeritud ka tegevused teiste teemavaldkondade, näiteks mereturismi, terviseturismi, perepuhkuse, aktiivse puhkuse jt arendamiseks. Turismitoodete arendamiseks korraldatakse mentorlust, arenguprogramme, meistriklasse, praktilisi koolitusi, õppereise, seminare jms. Panustatakse sektorisese ja sektoritevahelise koostöö tugevdamisse erialaliitude ja partnerorganisatsioonidega nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. Tegevuste tulemuseks on ettevõtjate konkurentsivõime ja lisandväärtuse kasv.

Sihtkohtade, ettevõtjate klastrite ja võrgustike arendamise tegevused hõlmavad külalislahkuse arenguprogrammi tegevusi koostöös sihtkohtadega kui väärtusahelapõhiste koostöömodelitega, turismi külastuskoormuse hajutamise tegevusi ning tervikliku klienditeekonna arendamist.

Teadmiste ja oskuste arendamise tegevussuundadeks on rahvusvahelise oskusteabe Eestisse toomine ja levitamine uuenduslike tehnoloogiate juurutamiseks, samuti Eestis pakutavate turismitoodete välisturuvõimekuse hindamine ning kompetentside kasvatamine turismisektoris. Teadmiste ja oskuste arendamise tegevused loovad eelduse kvaliteetsete turismitoodete ja -teenuste pakkumisele. Koolitused on vajalikud, et suurendada ettevõtjate võimekust teenida kõrgemat tulu ja olla rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemad tänu efektiivsemalt planeeritud turismiteenuste pakkumisele. Oluliseks tegevussuunaks on sihtkohtade ja ettevõtete arendustegevuste planeerimiseks vajalike ja asjakohaste turismiandmete ja turuinfo koondamine ja analüüsimine ning analüüsitulemuste avaldamine *online*-kanalites ning turismisektori reaajalise majanduse rakendamise tegevused. Suurendatakse ettevõtjate suutlikkust teha turuanalüüse, avastada turusignaale, arendada ja turundada tooteid ja teenuseid.

Innovatsiooni-, rohe- ja digipöörde tegevuste tulemusena kasvavad turismiettevõtjate teadmised ja oskused rohe- ja digipöördest, turismitoodete- ja teenuste automatiseerimisest, digitaliseerimisest, (ring)disainist, innovatsioonist ning ärimudelite kaasajastamise võimalustest. Teadmiste, teadlikkuse ja vastutustundliku ettevõtluse kasvatamiseks

soodustatakse koostööd, kommunikatsiooni ja kogemuste vahetamist nii Eestis kui välisriikides, sektori sees ja sektorite vahel. Kolmikpöörde valdkonna oskuste kasvatamiseks viiakse läbi mentorlust, meistriklasse, praktilisi koolitusi, õppereise ja seminare, tunnustatakse ettevõtjaid jms.

Punkt 3.1.2. sätestab, et toetusskeemi raames viiakse ellu **turisminõudluse suurendamise ja turismiettevõtjate ekspordivõimekuse tegevused** olemasolevatel ning uutel sihtturgudel. Nutikas andmepõhine turundus on andmetel põhinev ja eristuv, kiire ja paindlik ning hõlmab huvipõhise reisimise võimaluste tutvustamist digikanalites. Turundustegevused on suunatud peamiselt turismiteenuseid eksportivatele ettevõtjatele. Tegevuste eesmärk on kasvatada nõudlust Eesti turismitoodete järele sihtturgudel ning suurendada sihtturgude tarbijate ja reisikorraldajate teadlikkust Eesti turismivõimalustest. Turisminõudluse suurendamise tegevused aitavad otseselt kaasa välislaste külastajate arvu suurenemisele. Tegevused mõjutavad Eesti turismi hooajalisust ning turismiteenuste ekspordi kasvu. Tegevuste elluviimisel eelistatakse suurema ekspordipotentsiaali ja lisandväärtusega toodete ja teenuste pakkujaid (näiteks äriturism).

Tegevuste eesmärgiks on suurendada Eesti nähtavust kvaliteetsetes rahvusvahelistes meediaväljaannetes, ennekõike reisimeedias ning seeläbi levitada positiivseid sõnumeid Eesti turismis aktuaalsetest teemadest, mis motiveerivad Eestit külastama.

Turismiturunduse tegevused on suunatud **Eesti lähiriikidele ja Euroopa mõjukamatele turgudele ning sihtturgudele**, kust on kõige mugavam Eestisse pääseda – maismaad mööda, otselennu sihtkohad, laevaühendusega sihtkohad. Kaugturgudel (USA, Jaapan, Hiina jt) jätkatakse tegevusi eesmärgiga mitte kaotada varasemate aastate turundustegevusega saavutatud positsiooni. Kaugturgudel tehakse võimalikult palju koostööd naaberriikidega. Siseturismi võimaluste turundamine aitab kaasa turismi hooajalisuse vähendamisele ja toetab turismi kasvu regionaalselt, väljaspool pealinna. Eesmärkide täitmiseks korraldatakse Eesti turismiettevõtjate teenuseid tutvustavaid esitlusi, kontaktüritusi, tootetutvustusreise Eesti erinevatesse turismipiirkondadesse, osaletakse rahvusvahelisel turismimessidel ja -missioonidel, arendatakse sihtturgudel e-õppe keskkonnad, et suurendada teadlikkust Eestist kui reisisihist ja pakutavatest turismiteenustest.

Äriturismi kõige olulisemad tegevussuunad on Eesti kui konverentside ja korporatiivürituste sihtriigi kommunikatsiooni ning turundustegevuste korraldamine ning arendustegevused äriturismi sektori ettevõtjate teenuste kvaliteedi tõstmiseks. Tegevuste tulemuseks on Eestis toimuvate rahvusvaheliste konverentside arvu kasv ja korporatiivürituste turuosa suurenemine. Tegevuste fookuses on ka distantstöötajad, diginomaadid ja e-residendid kui potentsiaalsed distantstöötajad.

Sündmuste turundustegevuste eesmärgiks on suurendada Visit Estonia väljapaistvust Eestis toimuvatel rahvusvahelise huviga suursündmustel, et jõuda muu hulgas teleülekannete ja kajastustega sadade miljonite inimesteni üle maailma. Tehakse koostööd rahvusvaheliselt huvipakkuvate kultuuri- ja spordisündmuste ning konverentside korraldajatega, et meelitada väliskülastajaid Eestit külastama.

Turismiturunduses keskendutakse peamiselt **põhiteemadele - loodus, kultuur, toit**, kuid teemadeks on ka linnapuhkus, perepuhkus, heaolu- ja tervisepuhkus. Rõhutatakse teemasid, mis on reisihuvilistele olulised, nagu näiteks turvaline sihtkoht, kestlik mõtlemine, vastutustundlik ühiskond ja kogukonna kaasatus. Suurendatakse ettevõtjate suutlikkust

integreeritud müügi- ja turundusjuhtimisel rahvusvahelistele turgudele sisenemisel, nt seminaride, koolituste ning kasvu- ja arenguprogrammide kaudu.

Punkt 3.1.3. sätestab, et toetuskeemi raames viiakse ellu turismiettevõtjate ja –sihtkohtade **külastajatekonna arendamise tegevused**. Tegevussuuna eesmärgiks on tagada turismiinfo kiire ja mugav kättesaadavus külastajatele kogu külastajatekonna ulatuses ning teenuste **ligipääsetavuse** tagamine nii füüsilises keskkonnas kui ka digitaalselt, sh eri ja eristuvate vajadustega inimestele. Olulisemateks tegevusteks on turismiinfosüsteemi Visit Estonia (puhkaestis.ee/visitestonia.com) arendamine ja kvaliteedi tagamine, Visit Estonia veebilehele inspireeriva sisu loomine ja turismiinfo levitamine erinevates kanalites, transpordiinfo ja turismiteenuste broneerimise ja makselahenduste ning diginähtavuse parandamine erinevates kanalites.

Täpsem tegevuskava ning konkreetsed alamtegevused ülal nimetatud tegevuste elluviimiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetuskeemi iga-aastases tegevuskavas, mis koostatakse „Turismistrateegia 2022–2025“ ning teiste turismiarendut suunavate tegevuskavade alusel. Samuti arvestatakse tegevuste planeerimisel turuolukorda ning lähtutakse turismiettevõtjate vajadustest. Nõuded tegevuskavale on toodud seletuskirja punktis 12.

Punkt 4. Tulemused

Punkt 4 määratleb toetuskeemi näitajad.

Punktis on esitatud struktuurivahendite rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajad. Struktuurivahendite rakenduskava näeb meetme 21.1.3.1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ raames ette tulemusnäitaja, millesse käesoleva sekkumise 21.1.3.16 “Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine” tegevused panustavad.

Sekkumise tulemusel on aastaks 2029 toetatud ehk mitterahalist toetust saanud 1000 ettevõtjat. 2024. a vahe-eesmärk on saavutada ca 10% 2029 sihttasemest. Prognoosi aluseks on 2014–2020 perioodi Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamise programmi tulemused, mille eelarve oli 36,9 miljonit ja eeldatav saavutustase perioodi lõpuks 200. Uuel perioodil (EL eelarve kokku 33,2 miljonit) on tegevuste spekter laiem ning lisaks arendus- ja turundustegevustes osalevatele ettevõtjatele arvestatakse väljundnäitajasse ka Visit Estonia teenust saavaid ettevõtjaid. Seega on prognoositav mitterahaliselt toetatud unikaalsete ettevõtjate arv 1000. Paljud ettevõtjad osalevad turundustegevustes korduvalt (rohkem kui 3 korda). Loetakse ettevõtjaid Äriseadustiku tähenduses. Saavutustaset raporteeritakse ja ettevõtja loetakse abi saanuks pärast tegevuses osalemist.

Lisaks ettevõtjatele osalevad asjakohastel juhtudel tegevustes ka turismiettevõtjaid koondavad sihtkohaarendusorganisatsioonid ja klastrid, ja koostöövõrgustikud, turismi erialaliidud, partnerorganisatsioonid, turismierialasid õpetavad koolid ning muud turismivaldkonnaga seotud organisatsioonid ja huvirühmad. Mitteettevõtjatest kasusajate arvule numbrilist eesmärki seatud ei ole.

Tulemusnäitajaks aastaks 2029 on seatud 600 väike- ja keskmise suurusega ettevõtjat, mille lisandväärtus töötaja kohta on suurem. Antud mõõdik kirjeldab kõige paremini sekkumiste tulemust ehk kui paljude ettevõtjate lisandväärtus töötaja kohta on sekkumiste tulemusel

kasvanud. Sihttaseme arvestus lähtub perioodi 2014–2020 rakendamise kogemusest ning kavandatud uutest ja muudetud sekkumistest. Võttes aluseks EIS Ettevõtluskeskuse (2019 vs 2018) kliendiportfelli, prognoositakse, et ca 60% mitterahalise abi saajatest vastab lisandväärtuse kasvu tingimustele (2% kasvu aasta pärast teenuses osalemist) ($1000 \times 0,6 = 600$).

Tulemusnäitaja täitmist analüüsib rakendusüksus, lisades sellekohased andmed vähemalt kaks korda aastas Sündmuste Infosüsteemi (SIS).

Väljund- ja tulemusnäitajate detailne sisu ning raporteerimise reeglid on ära kirjeldatud Rahandusministeeriumi koostatud „Perioodi 2021-2027 näitajate metoodikas“.

Punkt 5. Rakendusüksus ja rakendusasutus

Toetusskeemi rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja rakendusüksus Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *rakendusüksus*).

Punkt 6. Elluviija

Toetusskeemi elluviija on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *EIS*). Elluviija ja rakendusüksuse ülesannete täitmine on sihtasutuses lahutatud struktuuriüksuste tasandil.

EIS on riigi sihtasutus, mille põhikirja punktide 2.1.2 ja 2.1.3 kohaselt on EISi eesmärgiks ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine ning ettevõtjate teadus-, arendus- ja innovatsioonivõimekuse kasvatamine. EIS oli käesoleva käskkirjaga kinnitatule eelnenud samasisuliste tegevuste elluviija ka struktuurivahendite rahastusperioodil 2014–2020, mis tagab tegevuste jätkuvuse, jätkusuutlikkuse ja pakutavate teenuste kvaliteedi tagamiseks vajaliku kompetentsi.

Sihtasutuse turismiosakond (endise nimega turismiarenduskeskus) omab pikaajalist kogemust ja kompetentsi turismiarendus- ja -turundustegevustes. Turismiosakond toimib kogu Eestit katva sihtkohaarendusorganisatsioonina (DMO), mis on sihtkoha strateegiliseks juhtimiseks, arendamiseks ja turundamiseks loodud organisatsioon, mis koostöös teiste turismisektori osapooltega planeerib, koordineerib ja viib ellu sihtkoha arendus- ja turundustegevusi ning panustab toetava keskkonna loomisse. Seetõttu on EIS valitud ka sel programmiperioodil tegevuste elluviijaks.

Käskkirja elluviimisega seotud riskid on hinnatud eelnõu seletuskirja lisa 1.

Punkt 7. Sihtrühm ja kasusaajad

7.1. Tegevuste sihtrühmad on:

7.1.1. turismiettevõtjad (eelkõige turismivaldkonna VKEd);

7.1.2. turismiettevõtjaid koondavad sihtkohaarendusorganisatsioonid, klastrid ja sihtkohtade koostöövõrgustikud;

7.1.3. turismiettevõtjaid koondavad erialaliidud, partnerorganisatsioonid;

7.1.4. turismivaldkonna VKEdele teenuseid pakuvad turismi vedajad ja väravad;

7.1.5. turismivaldkonna VKEdega koostööd tegevad turismiatraktsioonide valdajad ja haldajad;

7.1.6. muud turismiettevõtlusega seotud organisatsioonid ja huvirühmad.

Toetusskeemi peamise sihtrühma moodustavad eelkõige turismivaldkonna VKEd.

Kuigi tegevuste peamine suunitlus on VKE-dele, siis tegevustes on asjakohastel juhtudel lubatud osaleda ka muudel juriidilistel isikutel, kelle olemasolu ja koostöö on turismivaldkonna VKEde jaoks vajalik, näiteks ettevõtjaid koondavad erialaliidud, partnerorganisatsioonid, klastrid, võrgustikud ja sihtkohaarendusorganisatsioonid, turismiarendusega tegelevad omavalitsuste esindajad, turismiharidust pakkuvad koolid ja koolitusfirmad, avaliku sektori hallata olevad atraktsioonid, turismi liikuvusvõimekuse tagamise seisukohalt olulised vedajad ja väravad. Toetatavates tegevustes on lubatud osaleda ka suurettevõtjate ja avaliku sektori esindajatel, kuna nende tegevustes osalemisest saavad kasu VKE-d.

Oluline on Eesti turismisektori kui terviku arendamine, kus on oma roll nii ettevõtjatel kui nende teenusepakkumist toetaval atraktsioonide haldajatel, sihtkohaarendusorganisatsioonidel, erialaliitudel ja turismihariduse pakkujatel.

Kasusaajateks loetakse isikuid ja ettevõtjaid, kes tegevustes osalevad ja neist otsest kasu saavad. Ettevõtjatest osalejate puhul teostatakse iga tegevuse puhul riigiabi analüüs. Riigiabi määratakse näiteks koolitustel või õppereisidel osalevatele ettevõtjatele, kui nad saavad majandusliku eelise. Kui sellist eelist ei saada, siis ei loeta ettevõtjat riigiabi saajaks. Riigiabi määratlus sõltub nii tegevuste sisust kui vormist, näiteks võib koolitus olla mõnel juhul riigiabi ja teisel juhul mitte.

Elluviija kogub ja töötleb tegevustes osalejate andmeid vastavalt ÜSS2021_2027 § 19 lõikele 3.

Punkt 8. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste ja kulude abikõlblikkuse periood algab tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 2023. a ja tegevused peavad olema lõpetatud hiljemalt 31. oktoobriks 2029. aastal. Toetatavate tegevuste hulgas on nii mahukaid arendusprojekte kui jooksvalt toimuvaid turismiarendus- ja turundustegevusi, seega on käskkirja tegevused ja eelarve jaotatud terve programmiperioodi peale.

Punkt 9. Tegevuste eelarve

Esitatud on rahastatavate tegevuste eelarve kooskõlas meetmete nimekirjaga. Käesoleva käskkirja tegevused EL eelarvega 33 165 000 eurot on meetmete nimekirjas tervikuna poliitikaeesmärgi 1 “Nutikam Eesti” erieesmärgi „VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning väikese ja VKEdes töökohtade loomine, muuhulgas tootlike investeeringute kaudu“ meetme 21.1.3.1 “Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine” sekkumise 21.1.3.16 “Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine” all. Ülejäänud „Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine” eelarvet (6 300 000 eurot) rakendatakse meetme määruse ([Rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside toetamise tingimused ja kord-Riigi Teataja](#)) alusel läbi avatud taotlusvooru. Sekkumise 21.1.3.16 eelarve, sealhulgas sekkumise tegevuste ja toetuse eelarve allikate lõikes:

	Sekkumine	Tegevus	Tegevus
	Turismisektori elavdamine ja	Eesti turismivaldkonna	Rahvusvaheliste sündmuste ja

	taaskäivitamise toetamine	elavdamiseks ja taaskäivitamiseks toetuse andmine	konverentside toetuse andmise tingimused ja kord
	Meetmete nimekirjas kajastub ühe reana 21.1.3.16	Käesoleva käskkirja alusel elluviidava tegevuse eelarve	Määruse alusel elluviidava tegevuse eelarve (ei ole selle käskkirja osa)
EL toetuse eelarve	39 465 000	33 165 000	6 300 000
EL toetuse osakaal	82,6 %	85,5 %	70 %
Riiklik kaasfinantseering	5 637 857	5 637 857	0
Riikliku kaasfinantseeringu osakaal	11,8 %	14,5 %	0
Omafinantseering	2 700 000	0	2 700 000
Omafinantseeringu osakaal	5,6 %	0	30 %
Kogumaksumus	47 802 857	38 802 857	9 000 000

Programmi tegevuste detailne kirjeldus ja eelarve kulukohtade lõikes esitatakse rakendusasutusele kinnitamiseks iga-aastaselt jooksva aasta planeeritud tegevuskava näol. Tegevuskava lähtub ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 30. märtsil 2022. aastal kinnitatud Turismistrateegia 2022–2025¹ prioriteetidest ning panustab nende saavutamisse.

Punkt 10. Riigiabi

Kui kasusaajateks on ettevõtjad, siis tuleb analüüsida, kas tegemist on vähese tähtsusega abiga (edaspidi *VTA*) Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), mõistes.

Euroopa Komisjoni määruste kohaselt antud VTA ei tohi jooksva majandusaasta ja kahe eelnenud majandusaasta jooksul ületada 200 000 eurot. Juhul kui toetusskeemi raames kasusaajale antav abi ületab VTA piirmäära, võib vajadusel anda toetust Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 18 alusel nõustamiseks antava abina, artikli 19 alusel messidel osalemiseks antava abina või artikli 31 alusel koolitusabina ning sellisel juhul kohaldatakse abi andmisele nimetatud määruses sätestatud.

Elluviijale ei anta riigiabi, vaid riigiabi saavad tegevustes osalejad ehk kasusaajad, kui vastav tegevus täidab kõik riigiabi tingimused. Kasusaajale määratava riigiabi summas ei võeta arvesse kaudseid kulusid ega kasutada lihtsustatud hüvitamisviise, vaid riigiabi summa

¹ <https://www.mkm.ee/uudised/minister-kinnitas-turismi-arengusuunad-aastateks-2022-2025>

määratakse üksnes otsesete kulude alusel. Näiteks koolitusabi puhul leitakse abi summa ühele osalejale jagades koolitusega seotud otsesed kulud (esineja, ruum, materjalid jms) osalejate arvuga.

Punkt 11. Kulude abikõlblikkus

Kulusid võib lugeda abikõlblikuks, kui need on tekkinud abikõlblikkuse perioodil, kui kulude tekkimise aluseks olevad tegevused toimusid abikõlblikkuse perioodil. Kulu tasumisele ei ole ajalisi piiranguid seatud, kulude tasumise aeg ei pea jääma projekti abikõlblikkuse perioodi ehk maksmine võib jääda hilisemaks, kuid kulu tasumine peab jääma rakenduskava abikõlblikkuse perioodi (kuni 31.10.2029). Üldise grupierandi määrase alusel antava abi puhul peab olema ergutav mõju, s.t toetada ei saa tegevusi, mille elluviimisega oli alustatud või võetud siduvaid kohustusi enne käskkirja jõustumist.

Abikõlblikud kulud on kulud, mis on otseselt vajalikud ja mõistlikud toetusskeemi tegevuste elluviimiseks ja toetusskeemi eesmärkide saavutamiseks ning mis on kooskõlas õigusaktides sätestatud nõuetega, sh programmijuhi ja programmi projektijuhtide tööga seotud personalikulud vastavalt ühendmääruse §-le 16; elluviija töötajate lähetustega seotud transpordi- ja majutuskulud ning päevarahad; käibemaks, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasisaadav; toetusskeemi eesmärkide ning tegevuste elluviimisega seotud kulud, sh koolituste, seminaride, messide külastuste korraldamise kulud ning nende tegevuste elluviimisega seotud transpordi- ja üürikulud ja osalemise ligipäasetavuse tagamise kulud.

Samuti on abikõlblikud turundus- ja kommunikatsioonikulud ning kaudsed kulud 15% ulatuses personalikuludest. Abikõlblik on vaid turismiinfosüsteemi arendamisega seotud IT riist- ja tarkvara soetamise ja rendikulu, IT tugi-, hooldus- ja majutusteenuste tasud süsteemi arendamise ajal. Elluviija igapäevane kontoritehnika ja –tarkvara kulu loetakse kaudseks kuluks. Lähetuskulud, sh päevarahad ja mootorsõiduki kasutamise kulud on abikõlblikud riigisisestes õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvate piirmäärade ulatuses või asutuse sisekorras kehtestatud piirmäärade ulatuses.

Abikõlbmatud kulud on lisaks toetusskeemis sätestatud kuludele ka ühendmääruse § 17 sätestatud kulud ning kulud, mis ei ole kooskõlas toetusskeemi eesmärkidega. Abikõlbmatute kulude alla kuuluvad finants- ja pangakulud, sealhulgas intressikulud, finantstehingute tasud, valuutavahetuse tasud, pangakontode avamise ja haldamise kulud; liiklusvahendi või mootorsõiduki soetamise kulud; kinnisasja soetamise kulud; kasutatud seadmete soetamise kulud; muud tegevuste elluviimisega otseselt mitteseotud kulud.

Punkt 12. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Käskkirjas sätestatud toetuse maksmise tingimused ja kord lähtuvad ühendmääruse §-dest 24–32, millele vastavalt elluviijale toetust makstakse. Käskkiri sätestab, et abikõlblike kulude või tegevustes osalejate omafinantseeringu tõendamisel, juhul kui omafinantseering rakendub, arvestatakse ainult raamatupidamise algdokumentide alusel ja pangaülekande (välja arvatud lihtsustatud hüvitamisviisi korral) teel tasutud kuludega. Ettevõtjate omaosalustasu suunatakse sekkumise eelarvesse.

Toetuse maksmise eelduseks on projekti tegevustest tingitud abikõlblike kulude tekkimist tõendavate kuludokumentide või nende koopiade esitamine ning nende kinnitamine

rakendusüksuse poolt. Maksetaotluse menetlemine toimub vastavalt rakendusüksuse juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse alusel välja töötatud protseduuridele.

Punkt 13. Elluviija õigused ja kohustused

Toetusskeemi elluviija koostab turismistrateegia 2022–2025 alusel ning võttes arvesse rakenduskava ja toetusskeemi eesmärke, toetusskeemi järgneva(te) aasta(te) tegevuskava eelnõu ja indikatiivse eelarve ning esitab selle rakendusasutusele kinnitamiseks. Programmi tegevuskava sisaldab tegevuste ja alamtegevuste loetelu tegevuskava aastate lõikes, sihtgruppi ja tegevustele kuluvat aega ning indikatiivset eelarvet iga tegevuse kohta.

Tegevused valitakse tegevuskavasse kooskõlas ühendmääruse §-ga 7, see tähendab seirekomisjonis kinnitatud 2021–2027 rakenduskava üldiste valikukriteeriumidega:

1. Tegevuste kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele.

Hinnatakse eelkõige turismistrateegia 2022–2025 ja „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ (edaspidi *TAIE*) alusel tegevuste panust meetme eesmärkidesse, sh tulemuste ja mõju eeldatavat ulatust ning vajadusel väljundite ja tulemuste kestlikkust pärast tegevuste lõppu (vt ka seletuskirja punkte 5 ja 6). Lisaks hinnatakse tegevuste panust meetme väljund- ja tulemusnäitaja saavutamisse.

2. Tegevuste põhjendatus

Sekkumisega toetatakse TAIE ja otseselt turismistrateegia 2022–2025 eesmärkide saavutamist. Tegevuste sidusust eesmärkidega mõõdetakse rakenduskava näitajatega. Tegevuste sidusust ja vajalikkust nii teiste meetmete, meetme teiste sekkumiste kui ka laiemalt teiste valdkondade ja nende strateegiliste alustega on selgitatud seletuskirja punktis 6. Tegevuste vajalikkust on selgitatud ka seletuskirja punktides 2, 3 ja 5.

Hinnatakse, kas tegevuste eesmärgipüstitus on põhjendatud; kas tegevuse sekkumisloogika on arusaadav ja mõjus; kas tegevused võimaldavad saavutada püstitatud eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Hinnatakse, kas seos eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad ning innovaatilisi lahendusi soosivad. Selgitatakse, kas tegevuste ajakava on realistlik, arvestades muuhulgas tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

Tegevuste elluviimine ja näitajate saavutamine abikõlblikkuse perioodil on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid. Tegevuste aegse ja järjepideva elluviimise tagamiseks koostatakse iga-aastane detailsem tegevuskava.

3. Tegevuste kuluefektiivsus

Käskkirjaga ettenähtud tegevused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite ja tulemuste saavutamiseks. Tegevuste ja üldeelarve kujundamisel on muu hulgas toetatud elluviija struktuurivahendite perioodil 2014–2020 poolt ellu viidud sarnaste sekkumiste kogemusele ning arvestades teenuste ligikaudseid turuhindu. Teostatavate kulude vajalikkus ja mõistlikkus tagatakse muutuvates majandusoludes käskkirjaga ettenähtud iga-aastase tegevuskava koostamise käigus.

Iga-aastase tegevuskava kujundamisel tagatakse seega veelgi tegevuste täpsem sihistatus, sealhulgas hinnatakse, kas tegevused ja lahendused on kuluefektiivsed planeeritud väljundite ja tulemuse saavutamiseks. Hinnatakse, kas planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik – kas on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, kas planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud, ning on olemas võimekus tegevustele järgnevate püsikulude rahastamiseks.

Sisse ostetavate teenuste lõplikud, õiglasel ning usutavatel summal leitakse hankeprotsesside käigus. Arvestatud on võimaliku hindade muutusega järgnevate aastate jooksul, toetudes minevikukogemusele (nt majandamiskulude puhul hindade võimalikku korrigeerimist tarbijahinnaindeksi alusel).

Riigihangete seadusega kooskõla on tagatud, kuna EIS on riigihangete seaduse § 5 lõike 2 punkti 4 kohane hankija ja omab pikaajast kogemust riigihangete tegemisel. Elluviijal puudub vastuolu riigiabi reeglitega, kuna EIS-i puhul ei ole tegemist ettevõtjaga, vaid riigi asutatud sihtasutusega.

4. Elluviija suutlikkus tegevusi ellu viia

Elluviija valik on kooskõlas ÜSS2021_2027, mille kohaselt on elluviija valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga või halduskoostöö seaduse tähenduses halduslepinguga määratud ministeeriumi struktuuriüksus või volitatud asutus või juriidiline isik, kes vastutab toetuse andmise tingimuste käskkirjas nimetatud eelarve ulatuses tegevuste tegemise ja tulemuste saavutamise eest ning kellele kohaldatakse toetuse saaja kohta sätestatud. Antud käskkirjas on elluviijaks EIS, kes vastab seaduses ette antud definitsioonile elluviija kohta.

Muul juhul hinnatakse, kas tegevuste tegijal on kvalifikatsioon ja kogemus ning õiguslikud, organisatsioonilised või tehnilised eeldused tegevuste elluviimiseks kavandatud viisil ning jätkusuutlikust tagades.

5. Tegevuste kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Käskkirjaga hõlmatud tegevuste seos „Eesti 2035“-ga on kirjeldatud seletuskirja punktis 1, lisaks on selgitatud panustamist horisontaalsete põhimõtete näitajatesse seletuskirja punktis 7.

Tegevuste rakendamisel hinnatakse, kuidas võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete hoidmisele ja sihtide saavutamisele ning nendega seotud horisontaalsete põhimõtete (sooline võrdsus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus, kestlik areng, keskkonnakaitse ja kliimanetraalsus ning täiendavalt regionaalareng) eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi vastavasse riigi pikaajalise arengustrateegia näitajasse.

Rakendusasutus kontrollib elluviija poolt talle kinnitamiseks esitatud tegevuskava vastavust seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega ning tegevuste mittevastavusel tuleb tegevuskava muuta.

Selleks, et tagada programmi otsene ja selge panustamine turismistrateegia strateegiliste sihtide saavutamisele, näidatakse tegevuskavas seoseid turismistrateegia rakendusplaaniga.

Lisaks on oluline, et elluviija toob tegevuskavas välja regionaalse puutumuse potentsiaaliga tegevused ning hindab nende asjakohasust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks. Regionaalse puutumusega tegevuste all peetakse silmas tegevusi, mis aitavad kaasa Eesti piirkondades turismitoodete jätkusuutlikkusele, turisminõudluse suurenemisele ja külastajate positiivse külastuselamuse kujunemisele. Vastavust hinnatakse lähtuvalt sellest, kas tegevus panustab turismistrateegia mõõdiku sihttaseme täitmisel – aastaks 2025 moodustavad sise- ja välituristide ööbimised väljaspool Tallinna vähemalt 58% kogu Eesti ööbimistest. Elluviija jälgib turismistatistika, programmi väljund- ja tulemusnäitajate jagunemist maakondade lõikes.

Elluviija käsitleb tegevuskavas ka seoseid soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise, sh ligipääsetavuse põhimõtetega ja toob välja tegevused, millega nende põhimõtete hoidmisel panustatakse. Tegevustes pööratakse tähelepanu alaesindatud rühmade võimalusel suuremale kaasamisele. Elluviija tagab, et puuduks riive horisontaalsete põhimõtete suunas ning võimalusel kujundab tegevusi nii, et need panustaksid positiivselt horisontaalsete põhimõtete edendamisesse.

Elluviija lähtub ESG teenuste mõjukohtade põhimõttest ja aitab kaasa keskkonnamõju vähendamisele ning soodustab oma teenustega Euroopa Liidu keskkonnaeesmärkide saavutamist. Elluviija rakendab kestlikkuse ja vastutustundlikkuse kriteeriume tarneahelas, rakendab sisse ostetud toodete ja teenuste puhul kestlikke ja vastutustundlikke riigihankeid ning järgib Euroopa Liidu ja Eesti keskkonnanahoidlike riigihangete kriteeriume neis toote ja teenuse kategooriatest, kus need on kehtestatud.

Elluviija juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjeldus vastab struktuurifondide rahastamise nõuetele ja kinnitatud korraldusasutuse poolt. Programmi elluviimisel tuleb elluviijal järgida riigihangete seadust; tagada programmi elluviimiseks vajaliku tööjõu ja tehnilise varustatuse olemasolu; tagada programmi kulu- ja maksedokumentide eristatus muudest kulu- ja maksedokumentidest; säilitada programmi teostamise dokumendid, tagada programmi elluviimise käigus seotud vara säilimine ja sihtotstarbeline kasutamine vähemalt 5 aasta jooksul programmi abikõlblikkuse perioodi lõppemisest; võimaldada teostada kuludokumentide auditit ja kontrolli; osutada igakülgset abi auditi ja kontrolli kiireks läbiviimiseks ning esitada asjakohased dokumendid; maksta tagasinõutav toetus rakendusasutuse poolt märgitud summas ja tähtajaks tagasi ning täita teisi ÜSS2021_2027 ja selle alusel antud õigusaktides ning toetusskeemis sätestatud kohustusi.

Elluviija lisab tegevustes osalenud ettevõtjate andmed Sündmuste Infosüsteemi (SIS) ning täiendab neid vähemalt kaks korda aastas.

Elluviijal on õigus teha rakendusasutusele ettepanekuid toetusskeemi ja tegevuskava muutmiseks, sh õigus teha ettepanekuid tegevuskavas kinnitatud tegevuste elluviimise edasilükkamiseks või ärajätmiseks. Samuti on elluviijal õigus küsida programmi tegevuskavasse tehtavate ettepanekute kohta lisateavet, mis on vajalik tegevuste abikõlblikkuses, eesmärgipärasuses ja elluviidavuses veendumiseks.

Punkt 14. Aruandlus

Toetusskeemi elluviija on kohustatud koostama vahearuarande sagedusega üks kord aastas ning esitama selle rakendusüksusele kinnitamiseks hiljemalt rakendusüksuse poolt määratud tähtajaks. Lõpparuanne esitatakse toetusskeemi lõppedes, koos viimase maksetaotlusega.

Elluviija esitab rakendusüksusele ja rakendusasutusele tähtaegselt nõutud informatsiooni ning aruandeid ettenähtud vormil ja tähtaegadel.

Punkt 15. Finantskorrektsiooni otsuse tegemise alused ja kord

Kui ilmneb, et toetust on kasutatud abikõlbmatute kulude hüvitamiseks, teeb rakendusasutus finantskorrektsiooni otsuse elluviijalt toetuse osaliselt või täielikult tagasi nõudmiseks.

Näiteks võib toetuse tagasi nõuda, kui seda ei ole kasutatud ettenähtud tingimustel või kui ilmneb, et programmi eesmärkide saavutamine ei ole võimalik või programmi tegevuste tähtaegu ei ole järgitud.

Punkt 16. Vaide esitamine ja menetlemine

Käskkirja punkti 14 kohaselt esitatakse vaie rakendusüksuse toimingute või otsuse peale rakendusasutusele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2021/1060 millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid. Kooskõla on tagatud ka Euroopa Regionaalarengufondi ja Ühtekuuluvusfondi käsitleva määrusega (EL) 2021/1058.

4. Käskkirja kooskõla valikukriteeriumitega

Kõigi käskkirja alusel rahastatavate tegevuste puhul lähtutakse seirekomisjoni poolt kinnitatud valikukriteeriumidest, mis on lahti kirjutatud seletuskirja punktis 2, mis selgitab eelnõu punkti 12.

5. Käskkirja mõjud

Toetusskeem juhindub rakenduskavast, TAIE-st ning turismistrateegiast 2022–2025.

„Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ raames aitab sekkumine kaasa eelkõige turismivaldkonna ettevõtluskeskkonna arendamisele: tõstetakse turismisektoris tegutsejate ettevõtlusteadlikkust ja suurendatakse turismiettevõtjate võimekust oma toodangut eksportida. Lisaks aitab toetusskeem kaasa turismivaldkonna ettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamisele, et panustada senisest enam efektiivsemale ja kõrgema lisandväärtusega toodete ja innovaatiliste teenuste pakkumisele. Toetusskeem aitab kaasa suurema lisandväärtuse ja sellest tulenevalt kõrgemate sissetulekute ja heaolu taseme saavutamisele kõikjal Eestis.

Toetatavate tegevuste elluviimise tulemusena kasvab sise- ja välituristide ööbimiste arv Eestis, välituristide Eestis viibimise kestus, väliskülastajate keskmised kulutused reisi kohta

ning turismiettevõtete lisandväärtus töötaja kohta. Kasvab külastajate rahulolu ühendustega ja turismiinfo kättesaadavusega.

Turismitoodete ja sihtkohtade arendamise eesmärk on, et Eestisse tuleks teadlikumad väliskülastajad, kes viibivad Eestis kauem ning tarbivad mitmekesisemalt. Tegevused aitavad kaasa turismisektori digi- ja rohe- ja innovatsioonipöörde elluviimisele ning koostöö, külalislahkuse ja andmepõhisuse kasvatamisele.

Turundustegevustes on fookuses teadlik külastaja, kes huvitub Eestist rohkem kui vaid üheks reisiks, soovib jääda kauemaks ning on valmis mitmekesisemalt teenuseid tarbima ja rohkem kulutama. Turundustegevustega mõjutatakse pakkuma ja tarbima turismiteenuseid, mis arvestavad läbivate põhimõtetega nagu turvaline sihtkoht, kestlik mõtlemine, vastutustundlik ühiskond ja kogukonna kaasatus.

Külastajateekonna arendamise tegevuste eesmärgiks on ligipääsetav ja terviklik külastajateekond Eesti sihtkohtade vahel: reis toimib minimaalse ooteajaga kõigis etappides, hõlbus on leida infot turismiteenuste ja kohapealse transpordi kohta ning ka külastajale sobilikult eri transpordiliike ühendades Eestit mitmekülgselt avastada.

6. Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega

Eelnõu sätestab toetusskeemi seose erieesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ teiste meetmete ja meetme tegevuste, erieesmärgi 5 „Inimestele lähedasem Eesti“ ning valdkondlike arengukavadega, tuues välja kokkupuutepunktid, mis on aluseks käesoleva toetusskeemi tegevustele või millesse tegevused panustavad.

Toetusskeem aitab kaasa sama sekkumise teise tegevuse „Rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside toetamine“ eesmärkide saavutamisele, pakkudes toetatud sündmustele lisa arendus- ja turundustuge. Tegevused toetavad rahvusvaheliste sündmuste korraldamise kvaliteeti, tagavad kultuurisündmuste kohta asjakohase teabe kättesaadavuse.

Seos sama erieesmärgi "VKEdes kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu" meetme "Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine" sekkumistega on järgmine:

1) ettevõtete rahvusvahelistumise toetamine (sh välisesindajate võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine; Välisinvesteeringute ja välispetsialistide kaasamise toetamine) - sekkumise tegevused toetavad turismisektori ettevõtete rahvusvahelistumist ja ekspordivõimekust.

2) ettevõtlusteadlikkus, sh juhtimiskvaliteet ja vastutustundlik ettevõtlus - sekkumise tegevused toetavad turismivaldkonna ettevõtete juhtimiskvaliteedi ja vastutustundliku ettevõtluse rakendamist. Tegevused aitavad kaasa Eesti kuvandi loomisele ja üldise tuntuse suurenemisele. Toetusskeemi raames tehakse erinevaid teavitus- ja turundustegevusi Eesti kui reisisihi tuntuse tõstmiseks. Eesti kui turismi sihtkoha kuvandi loomisel ja tuntuse suurendamisel tehakse koostööd Eesti kui investeerimis-, õppimis-, ja töötamissihtkoha tutvustavate organisatsioonide ja asutustega.

3) starditoetus – turismivaldkonna ettevõtted, kes saavad starditoetust, saavad oma tegevusi võimestada käskkirja raames pakutavate arendus- ja turundustegevuste abil.

Seos sama erieesmärgi "VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu" teiste meetmetega on järgmine:

1) ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine – tegevuste raames toetatakse maakondlikke arenduskeskusi nõustamisteenuse pakkumisel, pakkudes turismivaldkonna ettevõtjatele valdkonnaspetsiifilist nõustamisteenust. Lisaks pakub meede ettevõtjatele võimalust traditsiooniliste äriprojektide finantseerimiseks vajalikku kapitali saada, et tõsta ettevõtjate üldist konkurentsivõimet (sh suurendada ekspordivõimekust). Lisaks teeb meede ettevõtjatele kättesaadavamaks ka kõrgema riskiga ambitsioonikate äriprojektide finantseerimiseks mõeldud riskikapitali, et toetada nende kiiret kasvu ja jätkusuutlikkust. Meede täiendab sekkumist, luues ettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamise kõrval ka paremad kapitali- ja krediidikindlustuse võimalused ettevõtjate kasvuks vajalike tegevuste finantseerimiseks.

2) regionaalareng - sekkumise tegevused on seotud konkurentsivõimeliste turismisihtkohtade väljaarendamisega. Koostöövõrgustike eesmärgiks on tugevdada koostööd ja ühistegevusi piirkondlike sihtkohtade arendajate ning ettevõtjate vahel ja suurendada turismitoodete rahvusvahelist konkurentsivõimet. Sekkumise turundustegevused suurendavad sihtkohtade ja piirkondlike atraktsioonide nõudlust välisturgudel. Piirkondlike turismitoodete arendus tugineb Eesti turismi turunduskontseptsioonile.

3) loomemajanduse arendamine – sekkumise tegevused toetavad koostöövõrgustike loomist kultuuri-, loomemajanduse ja turismisektori ettevõtjate ühendamiseks ning tootepakkumise väljaarendamist.

Sekkumisel on puutumus „Transpordi ja liikuvuse arengukavaga 2021–2035“. Arengukava tegevustest on turismi seisukohalt oluline rahvusvaheliste ühenduste loomine. Välisturistide arvu mõjutavad piisava sageduse ja sobilike väljumisaegadega lennuühendused, uute otselendude avamine toob kaasa turistide arvu hüppelise kasvu vastavalt sihtturult.

Sekkumine aitab kaasa „Eesti regionaalse arengu tegevuskava“ eesmärkide saavutamisele. Turismi arendamine piirkondlikul tasandil panustab lisaks turismialastele eesmärkidele ka regionaalarengu eesmärkide saavutamisse.

Sekkumisel on seos „Haridusvaldkonna arengukavaga 2021–2035“, mis seab eesmärgiks tagada ettevõtlike ja kaasaegsete teadmiste ning oskustega inimeste järelkasv, mis on tarvilik kõrgema tootlikkuse taseme saavutamiseks Eestis. Sekkumine täiendab elukestva õppe strateegiat, suurendades turismivaldkonna ettevõtjate ja sihtkohaarendusorganisatsioonide töötajate teadmisi ja oskusi.

Toetusskeemil on puutumus „Kultuuri arengukavaga 2021–2030“, mis sätestab, et kultuur ja loovus aitavad toetada jätkusuutlikku, kaasavat ja säästvat majandusarengut, sh edendada säästvat turismi. Turismisektori teenused mõjutavad omakorda kultuuriteenuste pakkumise võimekust, tekitades lisanõudlust kultuuriteenustele. Kultuuriekspord on seotud loomemajanduse ning kultuuriturismi arenguga, millest tulenevalt on olulisel kohal innovatsioon ja kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamine, mis aitavad eesti kultuuri (sh kultuuripärandit) nähtavaks ja kättesaadavaks teha. Kohalike kogukondade sissetuleku ja elujõulisuse toetamiseks on vajalik kohaliku eripära ja kultuuripärandi senisest suurem turundamine, sh koostöös turismiarendusega. Ühisosa on säästva kultuuriturismi arendamine ning kultuurisündmuste sotsiaalseid, majanduslike, keskkonnavalaste jm mõjude hindamine. Pööratakse erilist tähelepanu Eesti tugevuste jagamisele maailmaga, toetudes Eesti

saavutustele digi-, kultuuri-, spordi- ja teistes valdkondades, tagades samal ajal Eesti külaliste positiivse kogemuse ja turismi tasakaalustatud mõju kohalikule kultuurile ja keskkonnale.

Sekkumise seos „Eesti Keskkonnastrateegiaga aastani 2030“ on kahepoolne. Ühest küljest on turism loodusressursside kasutaja ja turismimajandus võib vääral kasutamisel omada keskkonnale negatiivset mõju. Teisalt on puhas keskkond ja looduslikud vaatamisväärsused üks olulisi reisimotivaatoreid ehk turismimajanduse huvides on nende säilitamine.

7. Käskkirja mõjud horisontaalsetele teemadele

Turismisektori elavdamise ja taaskäivitamise toetamise tegevuste mõju horisontaalsetele teemadele on valdavalt toetav. Tegevustega panustatakse „Eesti 2035“ näitajatesse "Soolise võrdõiguslikkuse indeks", "Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik", "Ligipääsetavuse näitaja", „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest“ ja „Tööjõu tootlikkus osakaaluna Euroopa Liidu keskmisest“ kaudselt ning need avaldavad horisontaalsete teemade eesmärkidele toetavat mõju.

Läbiv teema	Mõju
Tasakaalustatud regionaalne areng	<p>Toetav mõju. Sekkumise tegevused on suunatud kõikide Eesti piirkondade ja Eesti kui terviku arengule. Planeeritavate tegevustega tahetakse paremini esile tuua eri piirkondade turismivõimalusi ja suurendada piirkondade turismimajanduse potentsiaali. Tegevuste tulemusel luuakse eeldus, et välituristidel tekib suurem huvi ka väljaspool Tallinna asuvate sihtkohtade vastu.</p> <p>Lõppeval struktuurivahendite perioodil 2014-2020 turismiosakonna omategevustes osalenud turismiettevõtetest ligikaudu 81% paiknevad väljaspool Tallinna ning 72% väljaspool Tallinna ja Harjumaad.</p> <p>2025. aasta eesmärgiks on, et sise- ja välituristide ööbimised väljaspool Tallinna moodustavad vähemalt 58% kogu Eesti ööbimistest, 2022. aastal oli sise- ja välituristide ööbimised väljaspool Tallinna 56% kogu Eesti ööbimistest.</p> <p>Sihtkohtade arendamise ja tervikliku klienditeekonna arendamise tegevused on otseselt suunatud Eesti turismi sihtkohtade tasakaalustatud ja kestlikule arendamisele. Tegevuste üks eesmärk on kujundada ümber piirkondliku turismi toetamise süsteem ning luua tugevad ja multifunktsionaalsed piirkondlikud turismiarendusorganisatsioonid.</p> <p>Turundustegevuste elluviimisse on kaasatud Eesti erinevate piirkondade turismijuhtimisorganisatsioonid. Turundustegevuste elluviimisel arvestatakse piirkondlike eripäradega. Turismiinfosüsteem kajastab kõikide Eesti piirkondade turismivõimalusi ja turismiinfot. Visitestonia.com andmebaasis on 5160 unikaalset ettevõtet, millest 82% paiknevad väljaspool</p>

	Tallinna, sh 149 ettevõtte on turismiobjekte ja pakutavaid teenuseid nii väljaspool Tallinna kui ka Tallinnas.
Keskkond ja kliima	<p>Toetav mõju. Turismitoodete ja sihtkohtade arendamise tegevused on suunatud turismisektoris kestliku turismi põhimõtete tutvustamisele ning vastava teadlikkuse tõstmisele.</p> <p>Üks ärimudelite uuendamise valdkond on turismisektoris ressursside efektiivne kasutamine. Teadlikkuse suurendamise kaudu panustatakse uute ressursisäästlike ärimudelite rakendamisse. Plaanis on korraldada temaatilised seminarid ja koolitused rohelise innovatsiooni teemal, samuti panustada ressursitõhusate lahenduste loomisesse, mis abistavad turismisektorit kulude kokkuhoius. Tegevuste elluviimisega ei kaasne negatiivset mõju elurikkusele ega jäätmete tekkele.</p>
Sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus	<p>Toetav mõju. Turismiteenuste kättesaadavuse tagamine kõigile elanikkonna gruppidele, sh erivajadustega reisijatele, on oluline eesmärk ja läbiv põhimõte turismiarendustegevustes. Turismitoodete arenduse juhtimise üheks tegevussuunaks on turismiettevõtjate ja atraktsioonide haldajate teadlikkuse tõstmine ligipääsetavusega seotud põhimõtetest. Informatsioon turismivaldkonna teenuste kohta on avaldatud www.puhkaeestis.ee lehel, mis vastab avaliku teabe seaduse §-s 32 ja ministri määruses nr 20 „Veebilehe ja mobiilirakenduse ligipääsetavuse nõuded ning ligipääsetavust kirjeldava teabe avaldamise kord“ kehtestatud ligipääsetavusnõuetele (sealhulgas vastavus standardile EVS-EN 301 549).</p> <p>Tegevused panustavad soolise võrdõiguslikkuse edendamisse, vältides turundus- ja teavitustegevustes soostereotüüpseid sõnumeid ja kuvandeid. Võrdse kohtlemise tagamiseks jälgitakse, et turundustegevustes välditaks eelarvamuslikku suhtumist vähemusrühmade suhtes. Tegevustes osalemiseks on asjakohasel juhul tagatud ligipääsetavus liikumis-, kuulumis-, nägemis- ja intellektipuudega, samuti muu eri- või eristuva vajadusega inimestele.</p> <p>Tegevuste planeerimisse ja elluviimisse kaastakse valdkondlike turismiorganisatsioonide ja ettevõtjate esindajad.</p> <p>Plaanis on korraldada temaatilised seminarid ligipääsetavuse üldiste põhimõtete tutvustamiseks. Koostöös teenusepakkujate ja sihtkohaarendusorganisatsioonidega töötatakse välja ligipääsetavad turismimarsruudid, mida tutvustatakse</p>

	<p>Visitestonia.com lehel ning kasutatakse Eesti kui ligipääsetava turismisihtkoha turundamisel.</p> <p>Eelnõu vastavust põhiõiguste hartale, puuetega inimeste konventsioonile ja põhiseadusele on analüüsitud seletuskirja lisas 2.</p>
DNSH ja kliimakindlus	<p>DNSH on analüüsitud rakenduskava koostamise käigus. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 raames läbi viidud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et käskkirjaga hõlmatud meetmed põhjustaks olulist kahju keskkonnamärgidele, pigem toetavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnamärgide saavutamisse. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks. Toetatav tegevus ei hõlma taristut, mis vastab kliimakindluse tehniliste suuniste selgitusele: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52021XC0916(03).</p>

8. Käskkirja rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Käskkirja rakendamisega ei kaasne rakendusasutusele ega rakendusüksusele lisaks riiklikule kaasfinantseeringule olulisi uusi lisakulusid, st ei ole vaja palgata olulises mahus täiendavat tööjõudu või teha investeeringuid seadmetesse ja vahenditesse. Rakendamise eeldatavaid tuluseid ei ole võimalik rahaliselt mõõta, sest tegemist on pikemaajalise investeeringuga, mille tulemused kajastuvad paranenud teadlikkuses ja oskustes.

Eelarve proportsioonid tulenevad turismistrateegias määratletud prioriteetidest ja EISI varasematest kulutustest ja prognoosidest. Eelarve planeerimisel lähtutakse varasematest kogemustest sama tüüpi kulutuste tegemisel.

9. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisest.

10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Keskkonnaministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile (kompetentsikeskus), perioodi 2021–2027 seirekomisjonile, Euroopa Komisjonile ning arvamuse avaldamiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele kui rakendusüksusele. Koostöölastamisel esitatud muudatusettepanekute vastused on lisas 3 märkustega arvestamise tabel.